

MIHAI DINVALE :

„Tipătescu —
un caracter slab...”

Deocamdată sînt copleșit de rolul ce mi s-a încredințat. Miza spectacolului este enormă, implicit răspunderea pentru soarta personajului. Ce pot să spun pe scurt despre Tipătescu ?

Din discuțiile pe care le-am avut cu regizorul Silviu Purcărete asupra montării rezultă că nu dorim cu tot dinadinsul să spargem tiparele ; ne propunem doar o citire din unghiul generației noastre, care se apropie cu respect și totodată fără prejudecată de marea dramaturgie clasică. Singurul punct de referință este textul.

Atît regizorului, cît și mie mi se pare că Tipătescu este caracterul cel mai slab din piesă ; deși este prefectul județului, este un politician inabil ; nu are autoritatea funcției, pe care o deține pe baza apartenenței la „elita” provincială. De fapt nu reprezintă pe nimeni și nimic, nici măcar în angrenajul politic.

Văd în el un Rică Venturiano peste care a trecut timpul și care, urcînd în ierarhia socială, și-a atins „nivelul de incompetență”. Este firesc ca raporturile lui cu celelalte personaje să fie oarecum schimbate, în comparație cu montările anterioare. Relația de amor cu Zoe respectă un ceremonial infantil, care, paradoxal !, înmăează conveniențele sociale. Legătura lor e un fel de căsnicie deja obosită, cu tactica și strategia ei. Relațiile dintre Tipătescu și Trahanache sînt expresia translării raporturilor de tip familial în domeniul politic, fapt tipic pentru o societate mai puțin evoluată. Cît privește pe Cațavencu, îl simte făcut dintr-o fibră mai tare, de aceea față de el e parcă nesigur, amenințările le rostește cumva moale, mai mult de formă...

„O SCRISOARE

de Ion Luca

LEOPOLDINA
BĂLĂNUȚĂ :

„Agamiță Dandanache,
un personaj fără biografie...”

Se întîmplă să trăiesc cea mai importantă fărmă de timp din existența mea artistică, ce mă cheamă pentru prima oară să intruchipez personaje din Shakespeare și din Caragiale. Deși în decursul anilor am avut de interpretat mari partituri, roluri grele, cerînd din parte-mi eforturi uriașe, ceea ce se întîmplă acum nu mi s-a mai întîmplat niciodată. Parcă m-aș afla într-un spațiu infinit, într-un timp fără început și fără sfîșit, în care mi s-ar fi întins un fir de păianjen pe care trebuie să pășesc. Și parcă ceea ce sînt ar avea mai mare asemănare cu simțămîntele unui explorator, unui descoperitor de tărîmuri noi, decît cu ale unui artist. Adevărurile pe care acești titani mi le relevă mă atrag ca o tulburătoare lunună ; mă las învîluită de forța lor, și parcă forță prind în a înțelege mai profund universul uman.

Aceste gînduri, cu sfială îmi îngădui să le împărtășesc, ca și cînd m-aș găsi într-o lume de taină. Citind sau văzînd operele lui Caragiale, niciodată nu am rîs „întîndu-mă de burtă” (Iertați-mă, dar așa se spune). Întotdeauna am reacționat cu un rîs înfiorat, nu știu cum să-l numesc : risu' plînsu' !

Geniala sa operă, produs al unui ideal de artă foarte înalt și al unei conștiințe profesionale excepționale, cultivînd ironia ce nu a depășit niciodată limitele urbanității, respingînd vulgaritatea și grosolănia în limbaj, relevînd o pătrundere superioară a tuturor fenomenelor sociale și politice ale vremii sale, face din noi admiratori și slujitori pioși atunci cînd avem fericirea de a face un spectacol Caragiale. Cred că nu ura l-a îndemnat pe Caragiale să scrie, ci cunoașterea și înțelegerea a tot ceea ce este omenesc — chiar dacă înțelegerea sa a fost necruțătoare. A simțit necesitatea unui strigăt de alarmă, de-

PIERDUTĂ

Caragiale

• Scenografia:

MARIA MIU

NICOLAE DINICĂ:

V
I
I
T
O
R
U
L
R
O
L

oarece a crezut în forța viitorului de a „sărpa pînă în temelie toată șandramaua”. În paginile sale am găsit o tulburătoare nostalgie a purității pierdute în cataclisme sociale, morale sau politice (cataclism fiind și starea de indiferență în fața istoriei, de înconștiență, de „lasă-mă să te las”).

Acestea ar fi cîteva gânduri cu care pornește munca mea temerară în a-i da chip lui Agamiță Dandanache, pe care mi-l închipui un tip atemporal, nelocalizat, un personaj fără biografic. Un om care „de la '48” nu tinde decît „să se aleagă, în toate camerele, cu toate partidele, ca rumânul imparțial”, un om care nu vrea decît puterea, nu poate avea viață, deci nu poate avea biografie. Mi-l închipui de-vitalizat, vlăguit de truda meschină, de o viață, de „a se alege”. Și ca pe orice ins ros de orgoli, fără consistență și, pînă la urmă, amoral.

Povestea spectacolului, așa cum ne-a fost istorisită de Purcărete, m-a fascinat. Mă atrage cu o forță uriașă. Cred nelimitat în acest artist al teatrului românesc.

Adeseori i s-a reproșat lui Caragiale „amatorismul politic”, faptul că nu ar fi avut o concepție politică sau că nu ar fi cunoscut în profunzime realitatea politică a vremii sale. Dacă acceptăm premisa că majoritatea capodoperelor literaturii universale au ca nucleu o idee politică, atunci opera lui Caragiale o demonstrează cu deosebită acuitate și cu măiestrie inegalabilă. Caragiale însuși declară că admite „tendința cu artă” și toate operele sale slujesc și justifică nobilele tendințe ale unei conștiințe: prin cunoașterea profundă a vieții „am cules cele mai bune inspirațiuni pentru operele mele patriotice”, prin cunoașterea profundă a realității sociale și politice „mi-am făcut o educațiune națională”. Toate acestea și-a propus să le demonstreze cu argumente de înalt profesionalism și aleasă gândire artistică Silviu Purcărete. Distribuirea mea în rolul Agamiță Dandanache cred că își are ca suport dorința regizorului Purcărete de a face din acest personaj o prezență insolită, neliniștitoare. Tot devotamentul meu, pentru izbînda lui!

„Conu Zaharia —
eminența cenușie a județului...”

Fiind decan de vîrstă și reprezentînd puterea banului, conu Zaharia se știe persoană importantă în societate; e de mult obișnuit să conducă treburile publice și o face cu o implicare totală, sigur pe faptul că nimeni nu-i contestă prerogativele. Eminență cenușie a județului, prezidează nenumărate comitete și comiții, gospodărindu-și cu grijă prestigiul, influența. Tip viu ca temperament și comportare; în relațiile cu Tipătescu e sincer, iar încrederea pe care i-o acordă acestuia e a unui șef de clan față de un acolit mai tînăr, pe care l-a inițiat, cu gîndul ca eventual, la un moment dat, să-i cedeze locul. Preocuparea exclusivă pentru treburile politice se identifică la el cu onoarea de cetățean. Pune mai presus de orice liniștea lui și a Joițichii, face totul să nu afle Joițica, „să nu se tulbure”. El declară că scrisoarea e o plastografie și așteaptă destul de calm clipa răfuiei cu Cațavencu. Nu-și pune nici o clipă problema că lucrurile ar putea lua o întorsătură neplăcută sau că cineva ar îndrăzni să-i încurce ițele. Efectul comic rezultă din neconcordanța dintre acest spirit conciliator, perseverînd să introducă în urbe și în propria lui casă o formulă de conviețuire „civilizată”, respectul pentru aparențe, un protocol al relațiilor care să atenueze ciocnirile de interese, și clocotul evenimentelor mereu gata „să dea în toc”.

Pătrunzînd în lumea lui Caragiale, îți dai seama de cîtă muncă de artizan e nevoie ca să ajungi la a te așeza în rol. Deocamdată, lucrul a început și în afara plăcerii mereu refnoite pe care o stîrnește lectura, căutăm să înțelegem și să respectăm fiecare accent, cuvînt, virgulă și punct. Sperăm ca saltul calitativ să se producă și să se nască un spectacol-surpriză și pentru noi și pentru public.

DINU MANOLACHE :

*„Farfuridi — un mare
ghinionist...”*

Pînă acum, s-a considerat că în cuplul pe care-l alcătuiește cu Brinzovenescu acesta din urmă e „umbra”, Farfuridi fiind capul care conduce. Noi îi vedem altfel : funcția lor dramatică se sprijină pe o simetrie, diferențele de reacție țin de temperamentul și caracterul fiecăruia și prin aceasta sînt complementari. Farfuridi și Brinzovenescu sînt tot timpul împreună, țesînd din false știri o atmosferă de pseudomister ; „defazarea” lor în raport cu realitatea ni se pare o veritabilă sursă de dramatism. Suspiciunile în legătură cu candidatura lui Cațavencu le sporesc neliniștea ; le e tot timpul frică de „trădare” ; se agită, vor să declanșeze un scandal public, să ceară socoteală, dar forța lor e nulă — ei nu acționează. Deși acest tandem pare mărunț și ridicol prin felul său jalnic și grotesc de a se comporta, noi îi considerăm ca pe niște personaje cu o reală miză dramatică ; în zbuciumul lor se materializează ruptura dintre gîndire și expresie, li se pare că ei vîd cosmic, gigantic, dar ceea ce rostesc e incoerent.

În datele stricte ale textului, „paraponisitul” își atribuie importanță, speră să obțină deputăția pe baza unor merite de disciplină și fidelitate politică : rolul lui e al unui mare ghinionist, ceea ce se vede mai ales atunci cînd își rostește cuvîntarea plină de emfază, deși face mari eforturi ca să-și demonstreze totala sinceritate...

FLORIN CĂLINESCU :

*„Brinzovenescu, o rotiță
în orologiul timpului...”*

Apropierea de Caragiale este captivantă dar și plină de dificultăți. Probabil că, fiind mai aproape de realitățile care alcătuiesc substanța operei sale, contemporanii lui îl jucau fără să-și pună altele probleme. Însă, pe măsură ce trece timpul, creatorii de spectacol se simt datori să aibă în vedere acumularea semnificațiilor descoperite de exegeză. Cum va de aici a porni și Silviu Purcărete, luînd drept coordonată majoră timpul. Iar dacă timpul ni-l imaginăm ca pe un orologiu, nu ne putem închipui personajele decît

ca pe niște rotițe strict interdependente ; sperăm ca orologiul timpului să trezească cu bătaia lui întrebări esențiale pentru noi și pentru spectatori, în căutarea, nu a timpului pierdut, ci a adevărului.

Tandemul Brinzovenescu-Farfuridi, două rotițe dirijate de același ax, rotindu-se simultan în jurul centrilor nervoși ai comediei. Explorarea posibilităților expresive ale cuplului comic are tradiție în marea dramaturgie a lumii. Efecte originale ținînd de legile armoniei și contrapunctului se pot obține prin riguroasa distribuire și dozare a mijloacelor, un vast cîmp al accentelor semnificative ne este descîns.

DAN CONDURACHE :

*„Cațavencu — un Mitică
nevricos...”*

Pornind de la portretul pe care l-a creionat G. Călinescu lui Cațavencu : „e zgomotos, schelălăitor, escroc, galant, sentimental, patriot, adică un Mitică, expONENT al cîmpiei danubiene”, îl vîd într-adevăr pornit pe vorbărie, emfatic, dar și gata, la nevoie, de falsă umilință. Deslușesc în el o fire mai degrabă nevricosă decît nervoasă ; caracterul labil îi trădează funciara necinste. Patriotismul lui, ca și al multor altor personaje din comedia lui Caragiale, e o mască circumstanțială a propriilor interese. Pe plan spiritual, nu se simte legat de nici o rădăcină, de nici o răspundere ; lipsit de orice convingere reală, își poate îngădui să se pronunțe „cu convingere”, retoric, asupra oricăror probleme politice ale zilei. Cațavencu vorbește despre progres, se pronunță împotriva „epitropiei bucureștenilor, capitaliștilor”, amalgamează haotic problemele economiei, ale comerțului și ale industriei, își manifestă fondul xenofob al „programului” său politic, patriotard, acestea însă nu pot ascunde vidul ideologic.

Mă gîndesc, împreună cu regizorul, că — după cîteva decenii scurse în rătălmăcite și meschinizate aplicări ale idealurilor de la '48 — această formă bombastică a manierei de a fi și de a se exprima a lui Cațavencu, Caragiale a încercat să o apropie parodic tocmai de acea demagogie patriotardă responsabilă de degradarea idealurilor revoluției.

Maria MARIN